

VERSLAG

CRB 2020-1376

Opvolging van de distributiesector
tijdens de coronacrisis

CCE
Conseil Central de l'Economie
Centrale Raad voor het Bedrijfsleven
CRB

Opvolging van de distributiesector tijdens de coronacrisis

Juin 2020

Contactpersoon
Lieselot Smet
lieselot.smet@ccecrb.fgov.be
Emmanuel Karel de Béthune
embe@ccecrb.fgov.be

Opvolging van de distributiesector tijdens de coronacrisis

De NBB en het VBO coördineren samen met de diverse federaties van ondernemingen en zelfstandigen (in het bijzonder BECI, UNIZO, UWE en VOKA) een wekelijkse enquête. De bedoeling is om van week tot week na te gaan wat de impact is van de coronacrisis op de economische activiteit in België, alsook op de financiële gezondheid en op de beslissingen van de Belgische ondernemingen. Het secretariaat van de CRB gebruikt deze data om analyses te maken voor specifieke sectoren, in dit verslag meer bepaald de distributiesector en de sectoren die door de distributiesector worden toegeleverd.

Omzetsdaling van 23 procent voor de Belgische bedrijven

Algemeen wijzen de bevroegde ondernemingen nog steeds op een forse daling van hun verkoop in vergelijking met de periode vóór de crisis. Rekening houdend met de grootte van de ondernemingen en met het gewicht van de sectoren in de Belgische toegevoegde waarde, belooft de gerapporteerde omzetsdaling voor België op 9 juni 23% tegenover de omzet in pre-crisisperiode, een resultaat dat beter oogt dan het resultaat bij de vorige twee enquêtes, namelijk -26% op 26 mei en -31% op 12 mei. Ook bij de andere onderzochte indicatoren wordt een verbetering geobserveerd, de boodschap van de NBB blijft evenwel dat de indicatoren zich nog steeds op een zorgwekkend niveau bevinden.

Tabel 1: Impact van de coronacrisis op de omzet van sectoren die een vaste commissie hebben bij de CRB (week 9 juni)

	30-Mar	06-Apr	13-Apr	20-Apr	27-Apr	05-May	12-May	26-May	09-Jun	Average
Retail sales (food)	-3	-4	-8	0	-5	-8	-16	1	-9	-6
Retail sales (non-food)	-86	-85	-78	-70	-82	-70	-25	-29	-12	-60
Wholesale	-50	-48	-59	-47	-44	-34	-43	-17	-36	-42
Manufacture of food products	-14	-17	-24	-20	-15	-21	-17	-22	-21	-19
Accommodation and food service	-93	-83	-88	-95	-84	-87	-93	-85	-75	-87
Manufacture of furniture	-61	-63	-80	-58	-67	-36	-60	-30	-21	-53
Textiles, wearing apparel and shoes	-48	-57	-70	-70	-57	-62	-50	-50	-29	-55
Wood and paper products, and printing	-52	-20	-26	-49	-32	-26	-23	-30	-30	-32
Pharmaceutical and chemical products	-14	-20	-24	-11	-11	-23	-18	-21	-19	-18
Construction	-47	-46	-43	-46	-44	-29	-34	-14	-20	-36
Information and communication	-15	-21	-18	-23	-21	-29	-43	-27	-30	-25
Belgium ³	-33	-36	-33	-34	-32	-29	-31	-26	-23	-31

Bronnen: BECI, Boerenbond, NSZ, UNIZO, UWE, VBO, VOKA, NBB.

In al de sectoren die op regelmatige basis vergaderen in een bijzondere raadgevende commissie (brc) van de CRB is de impact van de coronacrisis nog steeds substantieel op 9 juni. Bepaalde sectoren zijn op het vlak van omzet evenwel minder hard getroffen in vergelijking met de Belgische economie in zijn geheel. De detailhandel in voeding (-9%) is relatief minder hard getroffen maar kent de laatste weken een achteruitgang, terwijl de horeca (-75%) en de groothandel (-36%) in de week van 9 juni de sterkste achteruitgang kennen. Ondanks het fors omzetverlies van gemiddeld 60% over de volledig geobserveerde periode kent de omzet in de detailhandel in niet-voeding sinds 12 mei een opmerkelijke verbetering. Dit ligt binnen de lijn van de verwachtingen gelet op de versoepeling van de coronamaatregelen op 11 mei met de heropening van de non-food detailhandel.

Andere sectoren die een sterker dan gemiddelde omzetsdaling in de week van 9 juni optekenen zijn de hout-, papier- en grafische sector (-30%), de sector informatie en communicatie (-30%) en de textielsector (-29%).

De omzet in de groothandel kent de laatste geobserveerde weken een fluctuerend verloop. De groothandel is als tussenschakel in de waardeketen ook afhankelijk van de vraag naar het finaal product. Groothandels die vnl. leveren aan bijvoorbeeld de horeca en de detailhandel in niet-voeding zijn sterk getroffen door de coronamaatregelen. Ook groothandels waarvan een belangrijk aandeel van hun producten bestemd is voor export lijden meer onder de coronacrisis dan hun sectorgenoten. Aangezien het aantal en het profiel van de respondenten varieert per week is het mogelijk dat een sterkere vertegenwoordiging van dit type groothandels in de bevraging van 9 juni een mogelijke verklaring vormt voor de omzetverslechtering.

De omzet van de voedseldetailhandel is minder getroffen omdat de basisvoedselconsumptie op korte termijn weinig elastisch is. Toch zien we voor deze sector een omzetzdaling in vergelijking met het startpunt van de bevraging op 30 maart. Vermoedelijk is het hamstergedrag van de consument tijdens de eerste weken van de lockdown hier niet vreemd aan. Bepaalde voedingsbedrijven en warenhuizen hebben daarom in deze weken goed kunnen verkopen. Nu het hamstereffect is uitgedoofd, gaat ook in de voedseldetailhandel de vraag tegenover de pre-crisisperiode sterker achteruit. Een tweede mogelijke verklaring voor de omzetzdaling kan worden gevonden in een vraagverschuiving van de aankoop van grootwarenhuisproducten zoals kant-en-klaarmaaltijden naar kookboxen geleverd aan huis, zoals HelloFresh. De vrijgekomen tijd die thuiswerkers hebben ervaren door zich niet te moeten verplaatsen naar hun werkplaats werd o.a. besteed aan de bereiding van verse maaltijden. Een groep onder hen heeft ook de voordelen leren kennen van de aan huis geleverde kookboxen.

De horeca is de door de coronacrisis zwaarst getroffen sector van alle sectoren die bij de CRB zijn vertegenwoordigd. In vergelijking met alle sectoren van de Belgische economie, kent enkel de sector kunst, amusement en recreatie een forsere terugval. Als de horeca het moeilijk heeft om het hoofd boven water te houden heeft dit indirect ook nefaste economische gevolgen voor de toeleveranciers en alle actoren binnen de waardeketen. De totale economische schade is dus vele malen groter dan het direct omzetverlies dat de horeca treft. Specifieke beleidsaandacht zal moeten uitgaan naar de horeca en alle bedrijven die sterke banden hebben met de horeca om deze sectoren een uitweg uit deze crisis te bieden en een faillissementsgolf in deze sectoren te vermijden.

Deze cijfers doen dan ook de vraag rijzen hoe het beleid maatregelen kan nemen die transparant en eenvoudig zijn en terzelfder tijd een effectief instrument op maat vormen voor bedrijven in nood om uit deze crisis te geraken.

De belemmeringen voor economisch herstel

De reden die de bevraagde ondernemingen het vaakst aanhalen als belemmering voor een remonte van hun omzet is de zwakke vraag (63%) en dat geldt voor de meeste bedrijfstakken. De andere vermelde redenen zijn grotendeels eigen aan de bedrijfstak waartoe de onderneming behoort. De moeilijkheden om de regels van social distancing toe te passen, hebben in de eerste plaats een weerslag op de horeca gevolgd door de bouwnijverheid. 1 op 10 bevraagde ondernemingen meldt ook geconfronteerd te worden met toeleveringsproblemen. De relatief sterkst getroffen sectoren op het vlak van toelevering zijn de bouwnijverheid, de meubelindustrie en de farma- en chemische industrie.

Ook voor de distributiesector vormt een zwakke vraag de belangrijkste belemmering om zijn omzetniveau van vóór de crisis te kunnen bereiken. 3 op 4 bevroegde groothandels en bijna 7 op 10 bevroegde detailhandels in niet-voeding wijten het uitblijven van een economisch herstel aan een gebrek van de vraag. Voor de detailhandel in voeding verklaart 4 op 10 bedrijven geremd te worden aan de vraagzijde. Daarenboven wordt de distributiesector ook geconfronteerd met een verstoring aan de aanbodzijde. 18% van de bevroegde groothandels en detailhandels in niet-voeding en 12% van de detailhandels in voeding verklaren te kampen met toeleveringsproblemen.

Tabel 2: Belemmeringen voor economisch herstel – week 12 mei

Survey 12 May	Lack of demand	Social distance	Supply chain problems	Liquidity problems	Staff shortage	Other	No
Horeca	34	59	2	2	1	21	3
Construction	48	26	26	7	10	10	16
Food products	68	6	5	6	2	11	16
Furniture	74	13	22	4	0	4	4
Pharmaceutical and chemical products	57	3	20	4	1	7	26
Textiles, wearing apparel and shoes	84	4	11	7	0	16	2
Wood and paper products, and printing	87	2	11	9	4	2	6
Retail sales (food)	40	11	12	5	2	23	28
Retail sales (non-food)	68	8	18	5	0	21	6
Wholesale	75	2	18	3	2	8	14
Belgium ³	63	12	10	5	3	13	16

Bronnen: BECI, Boerenbond, NSZ, UNIZO, UWE, VBO, VOKA, NBB.

Hoewel het aantal tijdelijk werklozen fors is gedaald, blijft het verwacht banenverlies aanzienlijk

In vergelijking met de vorige weken heeft de tijdelijke werkloosheid haar daling voortgezet en is één op zeven werknemers tijdelijk werkloos in de hele economie tegenover één op de drie in de week van 17 april. De horeca valt het vaakst terug op tijdelijke werkloosheid met bijna één op twee werknemers die in de week van 9 juni tijdelijk werkloos zijn gevolgd door de textielbedrijven (34%) en de groothandels (24%). De groothandels zien hiermee hun aantal tijdelijke werklozen toenemen met 5% tgv. de vorige bevraging. Ook de detailhandel in voeding doet meer beroep op het systeem van tijdelijke werkloosheid tgv. de vorige bevraging. Deze laatstgenoemde sectoren zagen hun omzet in dezelfde periode afnemen.

Tabel 3: Tewerkstelling van de werknemers week 9 juni

Survey 9 June	temp. un employed	telework	mix tele-workplace	at workplace	sick leave	on leave
Horeca	48	0	1	50	2	0
Construction	4	5	7	81	3	0
Food products	8	7	9	67	5	3
Furniture	8	4	4	81	2	1
Pharmaceutical and chemical products	3	15	13	60	4	4
Textiles, wearing apparel and shoes	34	1	33	30	1	0
Wood and paper products, and printing	18	7	11	61	2	2
Information and communication	9	48	30	11	1	2
Retail sales (food)	9	0	0	87	3	0
Retail sales (non-food)	13	4	4	78	1	0
Wholesale	24	5	14	55	1	1
Belgium ³	14	14	17	51	2	1

Bronnen: BECI, Boerenbond, NSZ, UNIZO, UWE, VBO, VOKA, NBB.

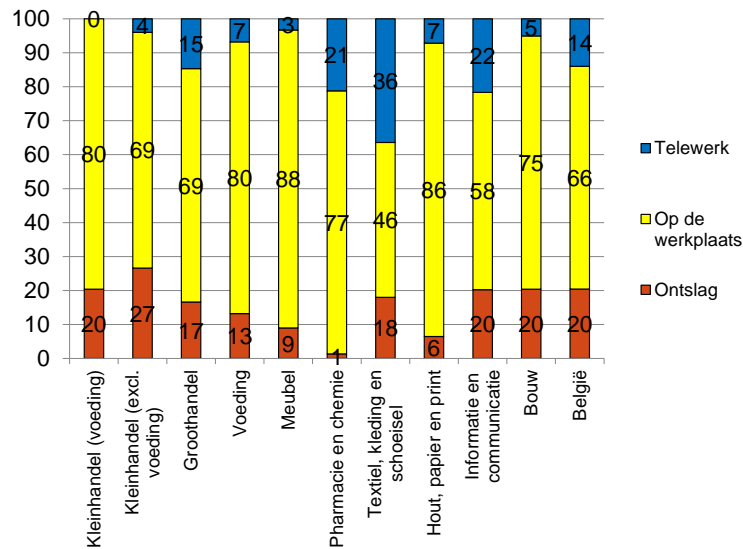
De stelselmatige versoepeling van de coronamaatregelen gaat samen met een verdere afbouw van het voltijds telewerk tot gemiddeld 14% voor de Belgische economie. Een groter aandeel werknemers (17%) combineert telewerk met werken op de werkplaats en meer dan de helft van de werknemers werkt uitsluitend ter plaatse.

In de distributiesector neemt het voltijds telewerk ook verder af, in de groothandels kan de sterkste afname worden waargenomen. Een deel van de werknemers is mogelijk tijdelijk werkloos geworden, maar we stellen ook een lichte stijging vast van het aantal werknemers die telewerk en werken ter plaatse combineert.

Tijdelijke werkloosheid is een effectief instrument om temporele periodes van minder economische activiteit op te vangen en ontslagen te vermijden. Voor veel sectoren en hun werknemers heeft dit instrument inderdaad economische drama's kunnen voorkomen. 9% van de werknemers in de detailhandel in voeding en 13% van de werknemers in de detailhandel in niet-voeding zijn in de week van 9 juni tijdelijk werkloos. De groothandel telt met 24% beduidend meer tijdelijke werklozen in vergelijking met het Belgisch gemiddelde van 14%. Een groot deel van de sectoren zijn kunnen heropenen/herstarten, maar dit proces dient gradueel te gebeuren en het spreekt voor zich dat niet alle werknemers in één keer terug aan het werk kunnen worden gezet. De overheid zal in deze context moeten opletten dat ze de flexibele systemen van tijdelijke economische werkloosheid niet te snel afbouwt, ook voor de distributiesector.

Niet alle werknemers in tijdelijke werkloosheid zullen hun werk kunnen hernemen. In de detailhandel in niet-voeding zou op basis van een bevraging in de week van 12 mei 27% van de tijdelijke werklozen alsnog hun baan verliezen bij stopzetting van de tijdelijke werkloosheid. Dit bovengemiddeld hoog aandeel dient enigszins te worden genuanceerd. Tot 11 mei gold er een algemene verplichte sluiting van het non-food segment. In de week van 9 juni, 2 maand na de heropening, ziet dit beeld er hoogstwaarschijnlijk minder pessimistisch uit. Dit neemt niet weg dat het we ervan uitgaan dat dit aandeel nog steeds veel hoger dan normaal zal zijn. De detailhandel in voeding en de groothandel verklaren resp. 20% en 17% van de tijdelijke werklozen te zullen moeten ontslaan bij stopzetting van de tijdelijke werkloosheid. Zeker is dat een verlenging van de vereenvoudigde procedure van tijdelijke werkloosheid dit banenverlies zou kunnen verminderen, maar er bestaan geen analyses over hoe lang de verlenging moet zijn om een optimale impact te hebben.

Grafiek 1: Terugkeer van tijdelijk werklozen per sector (12/05/2020)

Gestelde vraag: Wat zal volgens uw huidige verwachtingen gebeuren met het personeel in uw bedrijf indien het niet meer in aanmerking komt voor tijdelijke werkloosheid of u niet langer voor dat regime kiest?

Bron: NBB (Voorlopige gegevens)

In dat verband geven de ondernemingen over alle sectoren heen ook aan van plan te zijn ongeveer één op vijf van de tijdelijk werklozen te ontslaan. Dit betekent dat tot 180.000 werknemers hun baan kunnen verliezen (NBB 11 mei).

Hopelijk kan de overheid dus ook maatregelen uitwerken of bestendigen die ontslagen kunnen vermijden in de hele economie en in het bijzonder voor de distributiesector die met meer dan 12% een belangrijke bijdrage levert aan de werkgelegenheid

Liquiditeit en faillissementsrisico

De ondernemingen melden minder liquiditeitsproblemen en ook de perceptie over het faillissementsrisico is verbeterd. 72% van de respondenten verklaart geen enkel liquiditeitsprobleem te hebben tgv. gemiddeld 67% in mei en gemiddeld 58% in april. Er wordt dus een lichte verbetering opgetekend, maar 23% van de bevroegde ondernemingen geeft aan dat ze slechts over voldoende liquiditeiten beschikken om ten hoogste drie maanden stand te houden (NBB 01 mei).

Tabel 4: Percentage respondenten dat een faillissement waarschijnlijk of erg waarschijnlijk acht

	30-Mar	06-Apr	13-Apr	20-Apr	27-Apr	05-May	12-May	26-May	09-Jun	Average
Horeca	14	20	19	20	24	19	24	20	23	20
Construction	5	7	6	5	5	2	3	3	1	4
Food products	4	5	9	7	10	6	8	11	8	7
Furniture	9	9	4	9	9	11	0	8	0	7
Pharmaceutical and chemical products	2	3	3	1	6	3	9	5	4	4
Textiles, wearing apparel and shoes	16	16	16	20	11	10	5	13	7	13
Wood and paper products, and printing	9	11	11	9	15	16	13	5	8	11
Retail sales (food)	8	8	7	4	10	5	9	5	5	7
Retail sales (non-food)	10	12	9	14	11	11	6	9	9	10
Wholesale	7	7	6	5	11	4	5	6	6	6
Belgium ³	6	8	7	7	9	7	8	8	6	7

Bron: NBB (voorlopige cijfers)

We stellen vast dat in de sectoren met het grootste omzetverlies (o.a. horeca, kunst, amusement en recreatie, detailhandel in niet-voeding...) ook de grootste kans bestaat dat ondernemingen failliet zullen gaan. In de detailhandel in niet-voeding geeft 9% van de bevroegde bedrijfsleiders aan dat een faillissement waarschijnlijk of zeer waarschijnlijk is. Voor de groothandel en de detailhandel in voeding bedraagt dit aandeel resp. 6% en 5%.

De faillissementsrisico's blijven hoog en wijzen op het gevaar dat de coronacrisis permanente schade berokkent aan het Belgisch economisch weefsel. De economische activiteit in België wordt volgens ramingen van de NBB verwacht met 9% te krimpen in 2020 als gevolg van de beperkende maatregelen die werden opgelegd om de verspreiding van de COVID-19-pandemie tegen te gaan (NBB, 25 mei). De in juni uitgebrachte middellange termijn vooruitzichten van het Federaal Planbureau (FPB) gaan zelfs uit van een terugval met 10,5%. Het FPB verwacht wel in 2021 (+8,2%) en 2022 een fors economisch herstel. De NBB verklaart dat het bbp, eind 2022, wel nog ongeveer 4% onder het niveau zou uitkomen waar vóór de crisis werd van uitgegaan. Het FPB is zelfs iets pessimistischer en verwacht dat de economische activiteit nog tot 2025 zo'n 4% lager zal liggen dan normaal verwacht. Dit wijst erop dat de Belgische economie dus permanente schade zal oplopen door de gezondheids crisis.

De bezorgdheid bij de ondernemingen loopt de vierde week op rij terug, maar blijft met 6,3 op een schaal van 10 nog steeds hoog. De verminderde bezorgdheid zou evenwel een positief effect kunnen hebben op de investeringen. Bijna één op twee bedrijfsleiders wenst de investeringsplannen uit te stellen. Dit is een verbetering tgv. eind april (62%), maar blijft een heel hoog cijfer. Bedrijven met investeringsplannen rapporteren daarenboven een daling van de investeringen met 32% ten opzichte van de situatie vóór de coronacrisis. De impact van de crisis op de bedrijfsinvesteringen is voor alle sectoren negatief. De zwaarst getroffen sectoren blijven de horeca en de sector van de kunst, amusement en recreatie alsook de verwante sectoren/toeleveranciers waaronder de groothandels.